

Вакцинація

Щороку близько 1,7 мільйона дітей помирають від хвороб, які можна було ефективно й безпечно попередити за допомогою вакцинації. Вакцинація – це єдиний шлях вберегти дитину від небезпечних інфекцій. Всі діти мають право на вакцинацію, і це право забезпечується державою.

Вакцинація або імунізація – це введення в організм вакцини, після чого у людини виробляється імунітет – несприйнятливість до відповідного інфекційного захворювання.

Будь-яка вакцина містить або ослаблені нешкідливі, або не живі різновиди тих мікроорганізмів, які викликають певне захворювання. Вони не здатні викликати захворювання, але у відповідь на їх введення організм дитини виробляє антитіла, які й забезпечують захист, або як його називають – імунітет.

В Україні використовуються високоефективні й безпечні вакцини, які пройшли контроль якості, мають відповідну реєстрацію і дозвіл на застосування. На всіх етапах виробництва, транспортування, зберігання та використання вакцин дотримуються вимоги температурного режиму, які забезпечують їхнє збереження і безпеку. До проведення щеплень допускаються тільки ті медичні працівники, які пройшли спеціальну підготовку.

Відмова від вакцинації піддає дитину ризику небезпечних інфекцій, які можуть призвести до інвалідності або навіть смерті. Будь-яке щеплення в сотні разів безпечніше, ніж захворювання, від якого воно захищає.

Програма імунізації дитини починається з першого дня життя і продовжується до 15-18-річного віку.

Деякі факти з історії вакцинації можливо допоможуть вам позбавитися від існуючих упереджень щодо імунізації.

Едвард Дженнер 200 років тому продемонстрував першу вакцину проти віспи. До того від неї помирало 10 % населення, і 9 з 10 померлих були діти до 5 років. Через 170 років, завдяки масовим щепленням, людство позбавилося такого захворювання, як віспа. З 1980 року це захворювання вважається знищеним на планеті Земля. Вакцинації від віспи, починаючи з цієї дати, не проводять.

Індустрія вакцин весь час розвивається і удосконалюється у напрямку безпеки та ефективності вакцин.

Усім батькам варто знати, проти якого захворювання, коли, як і де потрібно робити щеплення дитині.

Усі батьки мають знати, навіщо, коли, як і де необхідно робити щеплення дитині. Без дозволу батьків із дитиною не може бути проведена жодна медична маніпуляція. Медичний фахівець повинен переглянути разом з вами карту імунізації вашої дитини, сказати, яке саме щеплення збираються їй зробити, якою вакциною та якими інструментами. Для кожної дитини мають використовуватися тільки стерильні одноразові шприці та голки. Вас повинні також поінформувати про можливі побічні дії. Ви також маєте право ознайомитись із терміном придатності вакцини. Може статися і так, що за якихось причин дитині вчасно не зробили щеплення. Отже ви самі повинні слідкувати за графіком вакцинації вашого малюка і забити на сполох, коли щеплення не запропоновано у визначений графіком термін.

Планову вакцинацію може бути відкладено тільки при наявності гострих проявів захворювання, і її необхідно провести відразу після одужання або покращення стану дитини. У зв'язку з цим перед кожним щепленням дитина повинна пройти огляд лікаря. Тільки лікар може вирішити питання щодо можливості проведення щеплення, включаючи протипокази, які можуть бути у деяких дітей.

Не бійтесь і не вагайтесь робити дитині щеплення. Профілактичні щеплення безпечні і більшість дітей їх легко переносять. Тільки в незначній кількості випадків стан дитини може на короткий час погіршитись. Так, після

щеплення, з 7 по 14 день у дитини може з'явитися висипка, підвищена температура та поганий апетит – це нормальна реакція на вакцинацію, але дитина вже ніколи не буде мати важких і загрозливих для життя ускладнень.

Комплекс профілактичних щеплень необхідний кожній дитині вже на першому році життя. Вкрай важливо зробити щеплення вчасно.

Половина всіх смертей від коклюшу, третина всіх випадків поліомієліту й четверта частина всіх смертей від кору виникають у дітей першого року життя. Саме тому в перший рік життя діти повинні одержати повний курс вакцинації. Вакцинація найбільш ефективна, якщо вона

© UNICEF/2005/UKR/0535/Pirozzi

проводиться відповідно до графіка, в зазначені терміни або якнайближче до них.

Навіщо робити щеплення від туберкульозу та гепатиту в перші дні життя дитини

За умов наявної епідемії туберкульозу в країні це питання цілком зрозуміле. На обліку в протитуберкульозних диспансерах України перебуває понад півмільйона людей. Активну форму мають десятки тисяч. Майже 8 000 українців померло від туберкульозу минулого року. Мікобактерія туберкульозу (палочка Коха) передається повітряно-крапельним шляхом. Бактерії можуть передаватися під час спілкування з хворою людиною, вживання заражених продуктів (м'яса, яєць, молочних продуктів). А також через пил, предмети вжитку, посуд, постіль, папери тощо. Бактерії туберкульозу дуже стійкі до холоду, тепла, вологості та світла. Потрапляючи в навколишнє середовище, вони залишаються небезпечними до 12 місяців. Туберкульоз вражає та руйнує легені, кістки, нирки, мозок, лімфатичні вузли, та іноді і весь організм (дисимінований туберкульоз).

Ми не можемо і не повинні ізолювати дитину від зовнішнього світу. Ми ніколи не можемо бути певні, що люди, які живуть поруч або знаходяться біля нас на вулиці, у закладах, які ми відвідуємо, або в транспорті, не мають туберкульозу. Ми ніколи не можемо бути абсолютно упевнені в безпечності продуктів, які їмо самі або даємо дитині. Єдине, що ми можемо зробити – захистити свою дитину за допомогою вакцинації.

Усім дітям необхідне щеплення від гепатиту В, тому що при відсутності своєчасної вакцинації, у кожної десятої дитини, що захворіла, збудник інфекції залишається в організмі на все життя. У дітей, інфікованих гепатитом В, у більш пізньому віці можуть розвинутися цироз і пухлини печінки.

Повний курс вакцинації проти гепатиту складається з трьох щеплень, які роблять у перший день життя в пологовому будинку, та в 1 і 6 місяців. Вірус гепатиту В передається з кров'ю або іншими рідинами тіла людини. Гепатит В – це дуже важка хвороба, яка у 10 зі 100 дітей, якщо їм не зроблено щеплення, закінчується запаленням та руйнацією печінки, які призводить до смертельних наслідків.

Гепатит В є чинником у 80 % тих, що захворіли на рак печінки. Сьогодні біля 350 мільйонів людей у світі страждають від цієї інфекції. Доведено, що завдяки вакцинації кількість людей, які захворіли (чи хворіють) на гепатит В серед щеплених поколінь зменшиться у тисячі раз.

Усім дітям повинно бути зроблено **щеплення від поліомієліту**, симптомами якого є млявість м'язів кінцівок і втрата здатності пересуватися. Традиційно щеплення від поліомієліту проводили живою вакциною. Таке щеплення повинні отримати всі діти, тому що наслідки від перенесеної хвороби можуть бути дуже важкими. На кожні 200 дітей, які захворюють на поліомієліт, одна залишається інвалідом на все життя. Живу вакцину проти поліомієліту вводять через рот (орально). Вона містить нешкідливі для організму віруси, які не викликають захворювання, але

дають захист. Нині для запобігання можливих побічних реакцій щеплення від поліомієліту роблять неживою вакциною у вигляді ін'єкції. Таким чином, вакцинація від поліомієліту тепер ще безпечніша.

За відсутності **вакцинації проти правцю**, це захворювання може призвести до смерті. Тому вагітним жінкам і новонародженим дітям роблять відповідне щеплення. Правець виникає внаслідок попадання у рану бруду, що містить спори правцевої палички. Внаслідок цього у людини розвиваються судоми і зупиняється дихання. Щороку від правця у світі вмирає 500 000 новонароджених.

Вакцинація дитини проти **гемофільної інфекції** дозволяє запобігти захворюванню на дитячий менінгіт. Вакцини від Гемофілюс інфлюенци В з'явилися зовсім недавно. Гемофілюс інфлюенци В – це бактерії, які викликають менінгіти, сепсис, септичні запалення суглобів, остеомієліти (запалення кісток), пневмонії (часто деструктивні), епіглотити (дитина дуже швидко задихається через запалення у горлі), запалення серцевої сумки – перикардити. Ця інфекція призводить до смертності, особливо у маленьких дітей. А наслідками перенесених менінгітів можуть бути глухота, судоми (епілепсія), розумова відсталість. Помирають 4-5 % дітей, 8-11 % мають вищевказані наслідки після хвороби.

Усі діти повинні бути прищеплені від **епідемічного паротиту**. Найпоширенішими ускладненнями цієї хвороби є ураження центральної нервової системи, а також ускладнення, що призводять до безплідності у хлопчиків, коли вони стануть дорослими. Захворювання на епідемічний паротит

жінок у перші три місяці вагітності може викликати порушення розвитку плоду.

Усім дітям повинне бути зроблене **щеплення проти кору**. Захворювання дитини на кір може призвести до недостатнього розумового розвитку та ушкоджень слуху та зору. Хвороба спричиняє гарячку, висипи, кашель і нежить. Ускладненнями можуть бути запалення легенів і мозку, які можуть призвести до загибелі дитини.

У світі, серед населення, яке не отримало щеплення, щороку реєструються 40 мільйонів випадків захворювання на кашлюк, у тому числі 340 тисяч зі смертельним кінцем. Без щеплень від цього захворювання вмирає 1 % дітей у віці до року.

З 50-их років минулого сторіччя вакцинація від кашлюку, дифтерії та правця зберегла життя мільйонам дітей та дорослих. Ці щеплення робили вакцинами, що містили цілу клітину неживого кашлюку. Такі вакцини довели свою безпечність і надають реальний захист. Їх і дотепер використовують при вакцинації. Але медики та громадськість все таки були стурбовані з приводу побічних дій таких вакцин: місцевих – почервоніння, біль і набряки у місці введення вакцини, загальних – температура, які зустрічаються частіше, ніж при вакцинації іншими вакцинами.

Ця стурбованість призвела до того, що було створено нове покоління вакцин – високо-очищених “безклітинних” кашлюкових вакцин, тобто, на відміну від попередніх цілюноклітинних, з клітини збудника кашлюку вибрали тільки необхідні для захисту дитини частки, а решту

відкинули. Це дозволило значно зменшити негативні побічні дії. Нові вакцини називаються ацелюлярними (безклітинними) кашлюково-дифтерійно-правцевими вакцинами.

Вакцинація не становить небезпеки для дітей-інвалідів, дітей з функціональними розладами й більшістю хронічних захворювань. Планову вакцинацію може бути відкладено тільки на час гострих проявів хвороби.

Хронічні захворювання не є протипоказанням для проведення профілактичних щеплень. Навпаки, саме у таких дітей можливі важкі ускладнення після перенесеного інфекційного захворювання, якщо щеплення не було зроблено.

© UNICEF/2006/RUS/DSC9413

Перед проведенням щеплення дитину повинен оглянути лікар. Планову вакцинацію може бути відтерміновано, якщо у дитини підвищена температура, кашель, застуда, діарея або гострі прояви будь-якого захворювання, включаючи хронічні. У цій ситуації термін щеплення визначає лікар, як і те, чи є будь-які протипоказання для вакцинації.

Для кожної дитини, яка проходить вакцинацію, повинні використовуватися стерильні разові голка та шприц. Нестерильні голки та інші інструменти для ін'єкцій можуть призвести до небезпечних хвороб. Обов'язковою вимогою є використання для кожної ін'єкції нової голки і стерильного шприца, навіть для членів однієї родини. Батьки повинні цього вимагати і не соромитися проконтролювати.

© UNICEF/2005/UKR/00504/Pirozzi

Календар профілактичних щеплень
Наказ Міністерства охорони здоров'я України
№ 48 від 03.02.2006

Вік	Назва
1 день життя	Перша вакцинація проти вірусного гепатиту В
3-7 день життя	Вакцинація проти туберкульозу
1 місяць	Друга вакцинація проти вірусного гепатиту В
3 місяці	Перша вакцинація проти дифтерії, кашлюку, правця, поліомієліту, гемофільної інфекції
4 місяці	Друга вакцинація проти дифтерії, кашлюку, правця, поліомієліту, гемофільної інфекції
5 місяців	Третя вакцинація проти дифтерії, кашлюку, правця, поліомієліту, гемофільної інфекції
6 місяців	Третя вакцинація проти вірусного гепатиту В
12 місяців	Вакцинація проти кору, краснухи, епідемічного паротиту
18 місяців	Ревакцинація проти поліомієліту й гемофільної інфекції. Перша ревакцинація проти дифтерії, кашлюку, правця,
3 роки	Друга ревакцинація проти поліомієліту
6 років	Ревакцинація проти кору, краснухи, епідемічного паротиту, дифтерії, правця, поліомієліту
7 років	Ревакцинація проти туберкульозу
14 років	Третя ревакцинація проти дифтерії, правця Ревакцинація проти туберкульозу Третя ревакцинація проти поліомієліту
15 років	Вакцинація проти краснухи (дівчата) Вакцинація проти епідемічного паротиту (хлопчики)
18 років	Ревакцинація проти дифтерії, правця

Жодна вакцинація не захищає від можливості захворіти, але захищає від ускладнень, тяжкості перебігу захворювання, смертельних наслідків та інвалідності.

Можна часто почути такі висловлювання батьків:

“Краще нехай дитина перехворіє усіма інфекціями в дитинстві, і не треба робити щеплення” або “Усі сусідські діти перехворіли, і ніяких наслідків не було, вони навіть температури не мали. Навіщо ж мені ризикувати?”.

Ви повинні усвідомлювати, що неможливо передбачити як ваша дитина перенесе те чи інше інфекційне захворювання. Чи відносно легко, чи матиме важкі або навіть фатальні наслідки. Лікування небезпечних станів є складним і деколи, нажаль, не вельми ефективним. І тільки щеплення може заздалегідь захистити дитину. Тому ризик не робити щеплення є невиправданим.

Факти для Життя